MOERDIJK

Raadsvoorstel

Portefeuillehouder(s)	wethouder G.J.M. Blom
Datum commissiebehandeling	8 januari 2025
Datum raadsbehandeling	29 januari 2025
Zaaknummer	1823100
Onderwerp	Ophogen lening Stichting Energietransitie Moerdijk

Voorgesteld besluit

1. De reeds verstrekte lening aan Stichting Energietransitie Moerdijk (STEM) van € 1,6 miljoen op te hogen tot maximaal € 4,2 miljoen. Dit als voorfinanciering van de tegoedbon acties in Langeweg, Zevenbergschen Hoek, Moerdijk en Klundert.
2. De begrotingssubsidie voor STEM voor 2026 met € 25.000 op te hogen en dit ten laste te brengen van het begrotingsresultaat 2026.

Publiekssamenvatting

In Moerdijk zijn de afgelopen jaren op het haven- en industrieterrein en langs de A16 windmolens geplaatst. Als uitvloeisel hiervan zijn ook windfondsen ingericht waarin exploitanten een deel van de jaarlijkse opbrengst van de windmolens storten. De Stichting Energietransitie Moerdijk (STEM) beheert deze fondsen. De windfondsen moeten worden ingezet ten behoeve van de energietransitie in de gemeente Moerdijk.
De Raad heeft tijdens de vergadering van 30 januari 2025 ingestemd met het verstrekken van een lening van maximaal € 1,6 miljoen als voorfinanciering voor de tegoedbonacties in Moerdijk, Langeweg, Zevenbergschen Hoek en Klundert. Door het grote succes van de actie in Moerdijk, Langeweg en Zevenbergschen Hoek is de huidige lening van de gemeente aan STEM niet meer voldoende als voorfinanciering voor de tegoedbonacties in de 4 kernen.
Om de verduurzamingstrajecten te kunnen voortzetten en het positieve momentum in de kernen te behouden wordt de Raad gevraagd de reeds verstrekte lening aan STEM van €1,6 miljoen op te hogen naar maximaal € 4,2 miljoen. Dit bedrag is door STEM als maximaal benodigde dekking aangegeven voor het verstrekken van de bonnen in de kernen Langeweg, Zevenbergschen Hoek, Moerdijk en Klundert. STEM is daarmee goed voorbereid, wanneer het huidige succes zich volledig doorzet. De lening wordt uiteindelijk terugbetaald vanuit de opbrengsten van de windmolens langs de A16 en op het Industrie en haventerrein Moerdijk.

Inleiding

In Moerdijk zijn de afgelopen jaren op het haven- en industrieterrein en langs de A16 windmolens geplaatst. Als uitvloeisel hiervan zijn ook windfondsen ingericht waarin exploitanten een deel van de jaarlijkse opbrengst van de windmolens storten zodat de omgeving ook mee kan profiteren. De Stichting Energietransitie Moerdijk (STEM) beheert deze fondsen. De windfondsen moeten worden ingezet ten behoeve van de energietransitie in de gemeente Moerdijk.
De Raad heeft tijdens de vergadering van 30 januari 2025 ingestemd met het verstrekken van een lening van maximaal € 1,6 miljoen als voorfinanciering voor de tegoedbonacties in Moerdijk, Langeweg, Zevenbergschen Hoek en Klundert.
Door middel van informatiebrieven is de gemeenteraad de afgelopen maanden geïnformeerd over de voortgang.

- Op 8 juli 2025 is de gemeenteraad geïnformeerd dat de lening nog niet was verstrekt omdat bij de uitwerking van de leningovereenkomst zorgen ontstonden over de bestuurlijke aansprakelijkheid bij STEM. Hierbij is aangekondigd dat ter extra zekerheidsstelling op het terugbetalen van de geldlening door STEM, een pandrecht bij de notaris gevestigd zou worden op de toekomstige opbrengsten van de windmolens langs de A16. In het Treasurystatuut is namelijk bepaald dat het college voldoende zekerheden moet bedingen bij het verstrekken van geldleningen. Daarbij is ook toegelicht dat (vooruitlopend op het vestigen van het pandrecht) een voorschot aan STEM is betaald van € 350.000. Dit om de continuïteit van het project te waarborgen aangezien STEM door het succes van het project door de liquide middelen heen was.
- Op 30 september 2025 is de gemeenteraad geïnformeerd over het feit dat de notaris kenbaar heeft gemaakt dat het vestigen van een dergelijk pandrecht niet mogelijk is, omdat de opbrengst van de windmolens in een fonds worden gestort dat niet in eigendom is van STEM, maar van het Energiefonds Brabant (het participatiefonds Wind A16). Daarmee vervalt deze mogelijkheid van extra zekerheidsstelling op terugbetaling van de geldlening. Hierop heeft het college met STEM en het participatiefonds Wind A16 aanvullende contractuele afspraken gemaakt om te bereiken dat de opbrengsten van de windmolens, zodra die in dat fonds komen, direct en als eerste aan de gemeente worden overgemaakt om de geldlening af te lossen.

In de informatiebrief van 30 september 2025 is ook aangegeven dat door het grote succes van de opgestarte tegoedbonactie in de kernen Langeweg, Zevenbergschen Hoek en Moerdijk, nog voordat gestart is met de actie in Klundert, de lening van maximaal € 1,6 miljoen niet meer financieel dekkend is als voorfinanciering voor de projecten in de 4 kernen. Daarbij is aangekondigd dat aan de Raad zal worden voorgesteld om een aanvullende lening beschikbaar te stellen.
Om het succes van de lopende verduurzamingsacties in de kernen te kunnen doorzetten en de (mede door de gemeente) gewekte verwachtingen in te kunnen lossen, wordt de Raad nu gevraagd om het maximale leenbedrag te verhogen tot € 4,2 miljoen. Hiermee is STEM verzekerd van voldoende voorfinanciering en worden eventuele liquiditeitsproblemen bij STEM en een uitgiftestop van de tegoedbonnen voorkomen.

Beoogd effect
Het momentum in de verduurzamingsacties te kunnen behouden om zo de inwoners te laten profiteren van de last die zij hebben van de windmolens. Daarmee doen we recht aan de afspraken gemaakt in de Green Deal Energie A16 en dragen we bij aan het verlagen van de energierekening van de inwoners.

Argumenten
1.1 Door de lening op te hogen wordt het momentum van de verduurzamingsactie behouden.
Sinds de start van de actie in mei 2025 heeft in de drie kernen ongeveer 65% van de huishoudens de tegoedbon van € 2.000 voor verduurzaming aangevraagd. Niet al deze aangevraagde bonnen zijn al (volledig) verzilverd. De lening van € 1,6 miljoen is dus nog niet helemaal uitgegeven, maar al wel meer dan volledig gereserveerd als dekking voor alle geactiveerde bonnen. Dit grote succes maakt het noodzakelijk om de lening op te hogen. Zo kan de actie in de 3 kernen langs de A16 doorgaan en kan de beoogde actie in Klundert alsnog gestart worden. Daarnaast heeft het initiatief het vertrouwen van inwoners in de gemeente in deze 4 kernen merkbaar versterkt. Dat vertrouwen uit zich in een grote betrokkenheid bij de projecten en uitvoering, en de bereidheid van bewoners om actief mee te denken over de plannen om hun dorp aardgasvrij te maken.

In aanloop naar de start van de tegoedbonactie in Klundert is ook daar het vertrouwen onder inwoners toegenomen. De gemeente heeft hier de afgelopen jaren ook samen met de Stadstafel Klundert hard aan gewerkt. Een werkgroep onder de Stadstafel heeft onder leiding van een externe projectleider (bekostigd door gemeente) hard gewerkt om te zorgen dat ook hier de bonnenactie eind 2025 klaar zou staan om te beginnen. Het opgebouwde vertrouwen is nog kwetsbaar. Dat de actie is uitgesteld tot extra voorfinanciering (opgehoogde lening) is geregeld ligt daarom gevoelig.

1.2 Hoogte van de lening is nu wat maximaal benodigd is.
Door de eerder beschikbaar gestelde lening met € 2,6 miljoen op te hogen, komt de maximale lening uit op € 4,2 miljoen. Daarmee is de eerdere financiële raming van € 1,6 miljoen flink naar boven bijgesteld. Zoals hierboven is toegelicht, heeft dit alles te maken met het onverwachte succes. Door veel meer deelname dan verwacht is er meer voorfinanciering nodig. De benodigde voorfinanciering is moeilijk voorspelbaar. Het blijft een inschatting hoeveel inwoners de bon aanvragen. Daarnaast heeft men 5 jaar de tijd om een geactiveerde bon te verzilveren, waardoor vooraf niet duidelijk is wanneer de daadwerkelijke betalingsverplichting ontstaat.
Het opgehoogde leningsbedrag van € 4,2 miljoen is gebaseerd op het bedrag wat STEM aangeeft maximaal nodig te hebben om de bonnen te kunnen verstrekken aan de huishoudens in de kernen Langeweg, Zevenbergschen Hoek, Moerdijk en Klundert. De inschattingen waar dit bedrag op is gebaseerd is in de bijlage bij dit raadsvoorstel bijgevoegd. Dat wil dus niet zeggen dat dit hele bedrag ook nodig zal zijn. Zoals ook in het voorstel van januari 2025 toegelicht is, wordt het maximale leenbedrag niet direct volledig aan STEM overgemaakt. STEM kan, afhankelijk van het verloop van de verzilvering van de tegoedbonnen, een aanspraak op de lening van de gemeente doen. Hiermee beperkt STEM de rentekosten, en de gemeente het risico.

1.3 Gemeente heeft grip op besteding van de middelen en waarborgt de naleving van de contractuele afspraken met STEM.
De gemeente heeft met de overeenkomst van geldlening en de aanvullende overeenkomst met het PFW contractuele afspraken over terugbetaling. De opbrengsten in het Energietransitiefonds A16 komen niet terecht op de rekening van STEM, maar bij het Participatiefonds. Met de schriftelijke afspraken met STEM en het Participatiefonds is geregeld dat deze opbrengsten eerst worden ingezet voor de aflossing van de lening (zie ook de raadsinformatiebrief van 30 september 2025).
De samenwerkingsovereenkomst, het investeringskader en de leningsovereenkomst bieden voldoende mogelijkheden om invloed uit te oefenen en daarmee grip te houden op STEM en de besteding van de middelen. STEM dient zich bij investeringsvoorstellen te houden aan het gemeentelijk beleid. Deze voorstellen worden daarnaast ook nog getoetst aan het investeringskader dat het college per energietransitiefonds heeft vastgesteld.

2.1 Met de verhoging van de begrotingssubsidie kan STEM zich verder professionaliseren
STEM ontvang jaarlijkse subsidie van de gemeente. In de begroting voor 2026 is daar op dit moment €40.000 voor opgenomen. De laatste jaren heeft de stichting al een stap gezet in professionalisering door het inrichten van een RvT en RvA. Om de kwetsbaarheid verder te beperken heeft STEM vanaf 2026 €25.000 extra subsidie nodig. Hiermee kunnen ze voor een paar uur in de week een professional inhuren die het bestuur ondersteund en adviseert. Daarnaast willen ze vanaf 2026 gebruik gaan maken van een administratiebureau. De uitvoeringskosten van de tegoedbonacties worden overigens niet uit de subsidie bekostigd. Deze kosten worden gedekt uit de inkomsten uit de windfondsen.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Zeer beperkt risico dat er onvoldoende opbrengsten in de molens komen

De opbrengsten in het windfonds A16 zijn afhankelijk van de hoeveelheid wind en het verloop van de energieprijs. Maar zoals eerder benoemd, wel met een 15 jaar lang gegarandeerde minimumprijs vanuit de Rijkssubsidieregeling Stimulering Duurzame Energie (SDE).
Voor het windpark Haven- en Industrieterrein Moerdijk is afgesproken dat de exploitant jaarlijks €0,90 per opgewekt megawattuur afdraagt. Gemiddeld gaat het in de afgelopen jaren om ongeveer € 70.000 per jaar. Maar dit is uiteraard afhankelijk van de hoeveelheid wind gedurende een jaar.
Voor beide fondsen geldt daarnaast dat de totale opbrengsten afhankelijk zijn van de daadwerkelijke levensduur van de windmolens. Voor de economische levensduur wordt er gerekend met 25 jaar.
De technische levensduur is vaak nog iets langer. De uiteindelijke economische levensduur is ook afhankelijk van technologische vernieuwingen. Oude windmolens die technisch nog goed werken, kunnen economisch gezien op termijn minder aantrekkelijk worden. De totale opbrengst kan op basis van bovenstaande variabelen dus (iets) afwijken van de geprognotiseerde opbrengst.
De opbrengsten van beide fondsen samen worden, over de totale levensduur van 25 jaar, geschat op ongeveer 16.5 miljoen. Daarmee blijft het risico dat er onvoldoende opbrengsten uit de windmolens komen, acceptabel. Het risico op onvoldoende opbrengsten ontstaat uitsluitend als de windmolens gedurende een langere periode niet operationeel zijn en sprake is van onherstelbare schade. De kans dat dit gebeurt, is zeer klein.
In de bijlage bij dit raadsvoorstel zijn diverse scenario's geschetst waarbij is doorberekend wat het zou betekenen als de rentelasten stijgen en als de opbrengsten 25% lager zouden uitvallen. Hieruit komt het beeld naar voren dat in alle scenario's de verwachting is dat de lening binnen de verwachte levensduur van de windmolens afgelost zal kunnen worden.

1.2 Fondsconstructie met Participatiefonds A 16 is ingewikkeld

De fondsconstructie die het 25% lokaal eigendom van de diverse windparken langs de A16 waarborgt, is juridisch ingewikkeld. Immers, er moest een verdeling over 4 betrokken gemeenten gemaakt worden vanuit een 25% aandeel van in totaal 12 windparken. Nadeel van de complexe structuur is dat het grote aantal partijen en bv's veel tussenschakels creëert, waardoor volledig inzicht in mogelijke risico's lastig is. Iedere tussenschakel betekent immers een potentieel extra risico op de vraag in hoeverre een en ander juridisch voldoende is geborgd en het geld terugkomt naar de gemeente.
Omdat medeoverheden aandeelhouder zijn van de betreffende bv's schat het college deze juridisch-financiële risico's echter als beperkt in. De provincie Noord-Brabant is eigenaar van het Energiefonds Brabant en het Energiefonds Brabant is 100% aandeelhouder van het PFW. Het 25% aandeel in de windparken en het eigendom van PFW (en de onderliggende subfondsen) is dus in publieke handen. Het fondsconstruct is een uitwerking van de provincie van afspraken die gemeente en provincie hebben gemaakt met het convenant in 2015 en Green Deal in 2017. De provincie heeft deze afspraken privaatrechtelijke vastgelegd in AOK's met ontwikkelaars én toegezien op het sluiten van de privaatrechtelijke aandeelhoudersovereenkomsten tussen ontwikkelaars en het PFW A16 (zie notitie Borging lokale participatie in het project WindenergieA16). De jaarrekening van het participatiefonds wordt daarnaast elk jaar getoetst door de accountant. Daarmee is er volgens het college sprake van een goede borging van belangen, afspraken en risico's.

1.3 en 2.1 STEM heeft bepaalde mate van kwetsbaarheid als stichting met een vrijwillig bestuur
Er is destijds bewust gekozen voor een constructie waarin de besteding van deze gemeenschapsmiddelen voor de energietransitie op afstand van de gemeente staat. De gemeente geeft de kaders mee in de overeenkomst met STEM, het investeringskader en in wijkuitvoeringsplannen. Deze constructie, met een stichtingsbestuur bestaande uit vrijwilligers, benut de kracht van onze samenleving, maar brengt beperkte risico's mee. Het betreft immers vrijwilligerswerk.
Om de kwetsbaarheid te verminderen wil STEM zich in 2026 verder gaan professionaliseren, zoals ook toegelicht in argument 2.1. Daarnaast stonden de afgelopen jaren vooral in het teken van het maken van afspraken. De formele relatie gemeente - STEM, zoals die is vastgelegd, is nog maar beperkt in praktijk gebracht. Nu de uitvoering is gestart zullen STEM en gemeente zich formeler tot elkaar moeten gaan verhouden in de uitvoering van afspraken. Dat is een logische stap in de doorontwikkeling van STEM.
In aanloop naar deze vervolgstap in de voorfinanciering maakt het college in de leningsovereenkomst met STEM daarom nadere afspraken. Zo is afgesproken dat STEM geen verplichtingen zal aangaan als zij op dat moment niet over voldoende beschikbare middelen beschikt om die verplichtingen volledig na te komen. Doet ze dat wel kan dat aangemerkt worden als onbehoorlijk bestuur waarvoor bestuurders persoonlijk aansprakelijk kunnen worden gehouden. Daarnaast dient STEM wanneer zij een beroep doet op middelen uit de lening, een actuele financiële rapportage aan te leveren waarin de besteding, resterende middelen en verplichtingen per fonds inzichtelijk zijn gemaakt.
Tot slot zijn de risico's beperkt o.a. doordat dat de middelen in het energietransitiefonds A16 niet bij STEM op de rekening komen maar bij het Participatiefonds A16. Dat fonds valt weer onder Energiefonds Brabant (EFB), een financieringsfonds van de provincie Noord-Brabant. Daarnaast wordt de voorfinanciering vanuit de gemeente, afhankelijk van betaalbehoefte, getrapt overgemaakt naar STEM. Tot slot kan de gemeente, als zij dat echt nodig acht, de samenwerking met STEM altijd opzeggen. STEM moet dan het fondsbeheer van de energietransitiefondsen overdragen aan de gemeente.

1.4 Een alternatief is het bedrag niet beschikbaar stellen
Besluiten om de lening niet op te hogen zou grote gevolgen hebben. De actie in Klundert zou dan niet kunnen starten, alle inspanningen van een werkgroep onder de stadstafel en een projectleider (betaald door de gemeente) ten spijt. Ook de actie in de andere kernen zou dan voor de komende jaren stopgezet moeten worden. Dit zal dan ook leiden tot een hoop onvrede bij inwoners, aangezien zij dan voorlopig niet kunnen meeprofiteren van de windmolens. Daarnaast zou het funest zijn voor de bereidheid onder de betrokken inwoners om mee te helpen en mee te denken voor de verduurzaming van de kernen. Iets dat cruciaal is in het aardgasvrijtraject dat de gemeente in de drie kernen langs de A16 nu succesvol is gestart. Tot slot zou het geen recht doen aan de verwachtingen die de gemeente heeft gewekt en het opgebouwde vertrouwen in een klap tenietdoen.
Als de lening niet wordt opgehoogd, zal STEM moeten proberen een lening elders te krijgen. Mede gezien de complexiteit waardoor het vestigen van een pandrecht ook niet mogelijk was, is het niet zeker of dat lukt. Als het dat niet lukt kunnen er liquiditeitsproblemen ontstaan. Als dat gebeurt, raakt dat de gemeente ook. Mocht het toch lukken een lening elders te krijgen zullen de rentekosten fors hoger zijn dan bij een lening van de gemeente het geval is. Dit betekent dat er minder geld in de fondsen overblijft. Zeker in Klundert zou er dan een stuk minder per huishouden overblijven.

Middelen

Financiële middelen

Het verstrekken van deze lening heeft geen direct effect op de gemeentebegroting. Het verstrekken van de lening komt feitelijk neer op het doorlenen van middelen aan STEM. Over de leningen die we als gemeente aangaan betalen we jaarlijkse rentelasten. In de overeenkomst met STEM is vastgelegd dat zij een marktconforme rentevergoeding aan de gemeente betalen. Per saldo heeft dit dus geen effect op het begrotingsresultaat van de gemeente.

Het verhogen van de begrotingssubsidie voor 2026 heeft wel een effect op het begrotingsresultaat 2026. In de begroting is rekening gehouden met een subsidie van € 40.000. Voorgesteld wordt om deze met € 25.000 te verhogen en dit ten laste te brengen van het begrotingsresultaat 2026.

Communicatie

n.v.t.

Vervolg

De Raad wordt periodiek geïnformeerd over de voortgang van de verduurzamingsacties uit de energietransitiefondsen.

Bijlagen

- Bijl1- Aflossingschema lening Gemeente Moerdijk aan Stem
- Bijl2- Scenario's windfondsen i.r.t. aflossing lening

Mocht u vragen hebben over dit voorstel, dan kunt u contact opnemen van de griffier via +31168 366764 of via e-mail: griffie@moerdijk.nl.

Zevenbergen, 16 december 2025

Burgemeester en wethouders van Moerdijk,

S. Elseman
Gemeentesecretaris

A.J. Moerkerke
Burgemeester

RAADSBESLUIT

Raadsvergadering van 29 januari 2026

De raad van de gemeente Moerdijk,

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. *16 december 2025;*

overwegende dat:
- De opbrengsten uit de windfondsen A16 en Haven- en Industrieterrein Moerdijk worden ingezet om inwoners te ondersteunen bij de energietransitie.
- De inwoners van de bij de windparken Haven- en Industrieterrein Moerdijk en langs de A16 nu al worden geconfronteerd met de lasten van de windmolens.
- Het normaal gesproken vele jaren duurt voordat de windfondsen dusdanig gevuld zijn dat.
- De gemeente Moerdijk gehoor wil geven aan de wens van inwoners en Stichting Energietransitie Moerdijk om, nu de windmolens draaien, ook de lusten hiervan te ervaren.
- De gemeente Moerdijk streeft naar een rechtvaardige energietransitie en evenredige verdeling van lusten en lasten voor de inwoners van de kernen in de nabijheid van de windparken Haven- en Industrieterrein Moerdijk en langs de A16.
- De verduurzamingsactie in de kernen langs de A16 een groot succes zijn en de actie in Klundert in de startblokken staat.

gelet op:
- Het treasurystatuut van de gemeente Moerdijk.

BESLUIT
1. De reeds verstrekte lening aan Stichting Energietransitie Moerdijk (STEM) van € 1,6 miljoen op te hogen tot maximaal € 4,2 miljoen. Dit als voorfinanciering van de tegoedbon acties in Langeweg, Zevenbergschen Hoek, Moerdijk en Klundert.
2. De begrotingssubsidie voor STEM voor 2026 met € 25.000 op te hogen en dit ten laste te brengen van het begrotingsresultaat 2026

Vastgesteld in de raadsvergadering d.d. 29 januari 2026,

de griffier,	de voorzitter,
H.M. Vonk-Schenkel	A.J. Moerkerke